

havde foreslaaet paa Finansloven i Fjor, men som ikke der blev vedtaget. Imidlertid, dette afhænger jo af, om Institutionen kan tilvejebringe de andre Midler paa anden Maade, thi skulde det mislykkes, hvad jeg ikke haaber, kan der jo blive Spørgsmaal om, som en anden Eventualitet, at Staten maa strække sig videre med Hensyn til Tilvejebringelsen. Jeg anser det dog for unyttigt at komme ind paa en nærmere Drøftelse herom, da intet med Sikkerhed kan vides, og jeg mener, at det er forsvareligt for mig, ogsaa fra den Side betragtet, at sige: lad os gøre Forsøget; og siden det har vundet Udvalgets Flertals Tilslutning at gaa den Vej, har jeg derfor ikke ment at burde unddrage Forslaget min Tilslutning, da, som jeg har udtalt, det Spørgsmaal maa afgøres af Fremtiden og Erfaringen, om det er billigere, bedre og rigtigere for Staten at gaa denne Vej, end at gaa den af mig oprindelig foreslaaede Vej, idet jeg erkender, at de væsentlige Formaal ogsaa naaes ad den her anviste Vej. Jeg maa derfor betragte det som et godt Resultat af Sagen, hvis jeg kan vente begge Ting's Tilslutning til Forslaget i denne Skikkelse, hvilket jeg jo har maattet give Afkald paa med Hensyn til Forslaget i dets oprindelige Skikkelse.

Rundsen: Maa jeg bede om Ordet?

Formanden: Det ærede Medlem ønsker Ordet, han er berettiget til at faa det og skal ogsaa faa det; men forinden gør jeg opmærksom paa, at det ikke er heldigt at komme for meget ind paa almindelige principielle Betragtninger over, hvad der er Statens Opgave og Omraade fra et rationelt Standpunkt og endnu mindre at komme ind paa en nærmere Karakteristik af Medlemmerne af den tidligere Kommission; det har man maaste allerede været længere inde paa, end der egentlig var Anledning til.

Rundsen: Jeg skal heller ikke komme meget ind paa den principielle Side af Sagen; men jeg vil dog være nødt til at gøre nogle ganske enkelte Bemærkninger i Anledning af de Udtalelser, der kom fra det ærede 2det Medlem for 11te Kred's (Th. Nielsen) angaaende Statens Karakter. Det ærede Medlem mente, at hvis man betragtede dens Opgaver saaledes, som jeg gør, og naar man vilde gaa den Vej, jeg vil gaa, vilde man komme til det, at Staten bliver en absolutistisk Stat, og han nævnedes som Eksempel derpaa Jærnbannerne, hvor alt drives efter en Vilje. Jeg skal dertil kun gøre den

forte Bemærkning, at hvis det er Absolutisme, saa er Samsynet for Tiden absolutistisk i alt Fald over for Arbejderne; thi Arbejderne virke jo allesammen under den enkelte Arbejdsherres Ledelse og under hans Vilje. Jeg tror derfor ikke, man kan sige, det er absolutistisk, navnlig naar det er Staten, som faar med det at gøre; thi man maa erindre, at en Jærnbanedirektør er ikke Konge over Jærnbanens Funktionærer og Arbejdere; han er jo underkastet Bestemmelser fra Statens Ledelses Side. Naar nu Statens Ledelse er demokratisk og lagt i Folkets Hænder, bliver heller ikke Ledelsen af de enkelte Arbejdsgrene absolutistisk; det kan den ikke blive, fordi der altid er en Vækselvirkning mellem den demokratiske Ledelse og de enkelte Personers Ledelse, der maa være til Stede paa de enkelte specielle Omraader. Jeg mener, at jo mere man giver Staten at bestæftige sig med af Ting, som have stor økonomisk Betydning for Befolkningen, desto mere vil Befolkningen indse, hvad Staten er og bør være, og desto mere vil den trage efter at demokratisere Staten, saa vi faa den virkelige demokratiske Statsvirksomhed, som jeg tilstræber at faa iværksat.

Saa omtalte det ærede Medlem ogsaa min Omtale af de sagkyndige. Jeg vil dertil svare, at jeg jo ikke har benægtet — jeg sagde det udtrykkeligt — det ærede Udvalgs Flertals Sagkundskab og heller ikke Kommissionens Flertals Sagkundskab. Men jeg har kun anført, at de Folk, som jeg citerede og henviste til, ere Folk, der for deres Bedkommende ere sagkyndige. Jeg maa tillige bede det ærede Medlem erindre, at foruden at vi have kunnet henvide til disse Folk, som jeg her har nævnt, nemlig Kommissionens Mindretal, har jeg ogsaa den Opfattelse af de Folks Stilling, der for Tiden staa som ledende for disse Anstalter, at de mene, at Statens Overtagelse er den bedste, og at hvis vi skulle ind paa at gøre Anstalterne til en selvejende Institution, kan det kun betragtes som et Overgangsstadium til, at de fuldkommen komme ind under Staten. Det er min Opfattelse af de Folks Stilling, som staa midt i denne Virksomhed og have ledet den i en Række af Aar. Men jeg tror nok, at man kan tillægge deres Anskuelse en meget væsentlig Betydning med Hensyn til, hvad der er det bedste for denne Sag. — Saa omtalte det ærede Medlem tillige som et Motiv til, at man ikke kunde betro Staten en saadan Opgave, at Aandsvagesagen spænder om et saa uhyre Omraade. Det er jeg ogsaa fuldstændig paa det rene med, at Aandsvagesagen gør, men